

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om verkställighet av systemet med samlat gårds- stöd

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 mars 2005 en proposition med förslag till lag om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (RP 17/2005 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Motion

I samband med propositionen behandlade utskottet en lagmotion med förslag till lag om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (LM 40/2005 rd — Petri Salo /saml m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 14 april 2005.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och finansutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandena (GrUU 25/2005 rd och FiUU 17/2005 rd) har bifogats betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- sektionschef Esa Hiiva, regeringsråd Esko Laurila, regeringssekreterare Outi Kostama och överinspektör Minna-Mari Kaila, jord- och skogsbruksministeriet
- lagstiftningsråd Leena Vettenranta och lagstiftningsråd Marjut Jokela, justitieministeriet
- budgetråd Kati Suihkonen och konsultativ tjänsteman Jukka Vanhanen, finansministeriet

- miljøråd Heikki Latostenmaa, miljöministeriet
- datasystemchef Kalle Ollas, Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral
- enhetsdirektör Kyösti Siponen, Livsmedelsverket
- specialplanerare Riitta Jalkanen, Konsumentverket
- direktör Kyösti Pietola, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi/ekonomisk forskning
- direktör Kaija Varimo, Kontrollcentralen för växtproduktion
- professor Jukka Kola, Helsingfors universitet, enheten för jordbrukspolitik
- kvalitetsledningsexpert Timo Jaakkola, ProAgria Pirkanmaa Maaseutukeskus
- direktör Timo Sipilä, jurist Marica Twerin, växtodlingsombud Mika Virtanen och ordförande för spannmålsutskottet Hannu Nissi, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenterna MTK
- ombudsman Tage Ginström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- direktör Pasi Lähdetie, Livsmedelsförbundet rf, även som representant för Ravintoraisio Oy
- utvecklingschef Katarina Lassheikki, Trädgårdsförbundet
- ombudsman Arja Peltomäki, Förbundet för Ekologisk Odling rf
- ombudsman Ilkka Nieminen, Finlands Dagligvaruhandel rf

- jurist Sakari Wuolijoki, Bankföreningen i Finland
- styrelseordförande Kari Inkinen, Valio Oy
- verkställande direktör Tero Hemmilä, LSO-Foods Oy.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Ålands landskapsregering
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Handelsträdgårdsförbundet
- Finlands Konsumentförbund rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår en lag om verkställighet av reformen av Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. Enligt den lösning om de helt och hållet EU-finansierade stöden som jordbruksministrarna inom Europeiska unionen överenskom om 2003 upprättas ett nytt system för direkta stöd, där den viktigaste komponenten utgörs av ett samlat gårdsstöd. Huvudlinjen för reformen är att frikoppla stöden från produktionen. Genom denna lösning kan största delen av stöden för åkergrödor och djur frikopplas från produktionen och överförs till det nya systemet med samlat gårdsstöd. En del av stöden kan emellertid fortsättningsvis vara bundna till produktionen.

En förordning från Europeiska gemenskapernas råd om reformens huvuddrag godkändes 2003 och kommissionens viktigaste förordningar med anledning av reformen våren 2004. Lagförslaget har till syfte att reglera sådana frågor, som i rådets och kommissionens förordningar överlåtits på medlemsländerna att besluta om och som kräver bestämmelser på lagnivå. Sådana bestämmelser är bland andra valet av den stödmodell som ska tillämpas vid administrationen av gårdsstödet, året när systemet införs samt delvis också vilka stöd som fortsättningsvis ska vara bundna till produktionen. Dessutom upptar lagförslaget ett bemyndigande för statsrådet att utfärda närmare bestämmelser om ett antal detaljer.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt sedan den antagits och blivit stadfäst.

Lagmotionen

I lagmotionen föreslås att till lagen om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (RP 17/2005 rd) läggs en ny paragraf som berättigar markägaren att säga upp eller ändra redan ingångna arrendeavtal fram till utgången av 2005. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att stödrättigheterna övergår till markägaren när arrendeavtalet för åkrarna upphör.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet konstaterar i sin bedömning av lagförslaget att det för utarrenderaren i vissa fall kan innebära en situation jämförbar med rättsförlust, om reglerna tillämpas som sådana också på jordbruksverksamhet som bedrivs på grundval av arrendeavtal som träffats innan lagen trädde i kraft.

Utskottet menar att regleringen i enskilda fall kan leda till att utarrenderarens rättsliga ställning försämras betydligt jämfört med förhållandena då avtalet ingicks. Därför anser utskottet det i konstitutionellt hänseende viktigt att det samlade gårdsstödet effekt på utarrenderarpartens rättsliga ställning när ett arrendeavtal har ingåtts före den aktuella lagens ikraftträdande ska beaktas i övergångsbestämmelserna, t.ex. genom en komplettering av 20 §.

Utskottet påpekar också i sitt utlåtande att den föreslagna regleringen i väsentlig grad baserar sig på delegering. Den föreslagna lagen innehåller en lång rad jämförelsevis vaga bestämmelser om statsrådets rätt att utfärda förordning. Regleringen måste bedömas utifrån 80 § i grundlagen. Enligt 1 mom. i den paragrafen kan statsrådet utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom

lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Grundlagsutskottet har av hävd krävt att bestämmelser om bemyndigande genom lag ska vara exakta och noggrant avgränsade (t.ex. GrUU 1/2004 rd, 2/I).

Utskottet anser det lämpligt att det klart framgår av själva bemyndigandet i vilka andra avseenden de förordningar som utfärdas med stöd av bemyndigandet avser att precisera regleringen (t.ex. "Närmare bestämmelser om ..."; se GrUU 47/2001 rd, s. 3/I). I det avseendet finns det brister i bemyndigandena, t.ex. i lagförslagens 10 § 5 mom., 5 § 3 mom. och 8 § 5 mom.

Utskottet noterar också att 10 § 2 mom. medger att det genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om handelsregionerna för stödrättigheter. Här handlar det om en i sig godtagbar regional begränsning av rätten att överföra utbytesdugliga stödrättigheter med penningvärde. Kriterierna för sådana begränsningar måste på grund av 80 § i grundlagen fastställas i lag, hävdar utskottet. För att lagförslaget till dessa delar ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning måste det kompletteras med bestämmelser antingen om affärsområden eller åtminstone om allmänna grunder för inrättande av sådana.

Utskottet påpekar också att det med stöd av 12 § 1 mom. genom förordning av statsrådet fastställs villkor för när producenten kan ges i momentet avsett tillstånd. Utskottet menar att det handlar om näringsverksamhetsrelaterad tillståndsreglering och att regleringen inte som fö-

reslaget kan lämnas öppet för utfärdande av förordning. Om det inte går att formulera bemyndigandet så att det avser bestämmelser som preciserar EG-rätten, måste tillståndsvillkoren åtminstone kompletteras med bestämmelser som styr rätten att utfärda förordning, för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning på denna punkt.

Utskottet framhåller att lagförslaget kan behandlas i den ordning grundlagens 73 § föreskriver om bemyndigandena i lagförslaget inte i detta sammanhang kan ses över utgående från utskottets konstitutionella anmärkningar och om det föreligger ett tvingande behov av bemyndiganden. I så fall bör lagen vara i kraft högst ett år. Medan undantagslagen är i kraft måste en permanent lagstiftning som uppfyller grundlagens krav utarbetas.

Utskottet tar också ställning till de föreslagna bestämmelserna om ett stödrättighetsregister och föreslår en del ändringar i bestämmelserna som framgår av utlåtandet.

Grundlagsutskottet anför i sitt utlåtande att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, om utskottets konstitutionella anmärkningar till 10 § 2 mom. och 12 § 1 mom. beaktas på behörigt sätt.

Finansutskottets utlåtande

Finansutskottet koncentrerar sig i sitt utlåtande på en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av s.k. modulering, de organisatoriska och personella konsekvenserna av det samlade gårdsstödet och vissa skatteaspekter.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Ett avgörande om reformeringen av EG:s gemensamma jordbrukspolitik träffades den 6 juni 2003 när rådet med kvalificerad majoritet antog en kompromiss om huvuddragen i reformen. Ett

centralt element i reformen är ett nytt system för direkta stöd som aktualiserades i samband med EU:s förberedelser inför WTO-förhandlingarna. I de direkta stöden ingår bl.a. det nya, från produktionen helt frikopplade gårdsstödet som inkluderar merparten av alla helt EU-finansierade stöd. Medlemsstaterna har rätt att ha kvar en del produktionsrelaterade stöd.

EU har ställt en lång rad mål för reformen. Jordbruket ska vara konkurrenskraftigt på såväl den inre som den yttre marknaden. Dessutom ska medlemsländerna verka för att höja livsmedels-säkerheten och livsmedelskvaliteten samt främja djurskyddet och miljövänliga produktionsmetoder. Jordbrukarna ska ha en tillfredsställande levnadsstandard och säkra inkomster. Den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara förenad med miljömålen och vården av naturresurserna i anslutning till utvecklingen av landsbygden. Politiken ska också bli enklare med delat ansvar mellan kommissionen och medlemsstaterna. Jordbrukarna ska kunna få en skälig betalning för den speciella service som konsumenten förväntar sig av dem. Dessutom ska befolkningen på landsbygden beredas alternativa försörjnings-möjligheter samt regionerna tryggade utvecklingsbetingelser.

Genom reformen skapades ett nytt system för direkta stöd. Det viktigaste elementet är gårdsstödssystemet som kommer att bestå av merparten av de av EU i dagsläget helt finansierade GJP-stöden. Av de samlade gårdsstöden bildas stödrätter. För att få stödrättigheter räcker det med att jordbrukaren besitter stödduglig jordbruksmark och uppfyller vissa tvärvillkor. Villkoren omfattar krav på god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden, säkra livsmedel samt djurhälsa och djurskydd.

Utskottet påpekar att huvudlinjerna i det nya systemet med samlat gårdsstöd ingår i rådets och kommissionens förordningar, som är direkt tillämplig lagstiftning. Reformen överlät dock på medlemsstaterna att inom gemenskapsrättens ramar bestämma i en rad frågor som gäller verkställigheten av gårdsstödsmodellen. Det handlar bl.a. om valet av den stödmodell som tillämpas vid administrationen av gårdsstödet, vilket år systemet införs, regionindelning, blandmodellens tilläggsdelar, deras utbetalningstid och eventuella minskning samt produktionsbundna stöd.

Medlemsländerna kan införa gårdsstödet enligt tre olika huvudalternativ: som gårdsspecifikt stöd beräknat utifrån den produktion som under referensåren 2000—2002 berättigat till

EU-inkomststöd, som ett regionalt, enhetligt stöd eller som en kombination av dessa två basmodeller, där det enhetliga stödet kompletteras med tilläggsbelopp fastställda per gårdsbruksenhet. I varje alternativ omfattar gårdsstödet inte produktionsrelaterade stöd, eftersom deras betydelse varierar beroende på produktionens inriktning och gårdarna.

Bestämmelser om den stödmodell som ska tillämpas i Finland och året när det införs föreslås ingå i 3 §. I den nationella överenskommelse staten och producentorganisationerna träffade den 1 mars 2005 utgörs de centrala elementen av tilläggsdelar per gård som tryggar förutsättningarna att producera mjölk och nötkött samt stöd som är bundna till produktionen inom nötköttsbranschen. Enligt förslaget genomförs systemet med samlat gårdsstöd enligt blandmodellen från och med början av 2006. Uppfattningen enligt propositionsmotiven är att gårdsspecifikt stöd enligt blandmodellen som en del av det övriga stödsystemet bäst motsvarar målsättningen att stödsystemet på det hela taget ska vara inriktat på olika regioner och olika produktionsinriktningar på så jämlika grunder som möjligt. En renodlad modell med enhetliga stöd skulle vara orättvis, ja i vissa fall till och med orimlig, för husdjursgårdar på grund av ett kraftigt inkomstbortfall.

Enligt artikel 58 i förordningen om gårdsstöd kan medlemsstaterna besluta tillämpa systemet med samlat gårdsstöd på regional nivå, och regionerna ska fastställas enligt objektiva kriterier. I 4 § 3 mom. föreslås att regionindelningen för Finlands del fastställs genom en statsrådsförordning. Avsikten är enligt propositionsmotiven att regionerna preciseras utgående från de nuvarande referensskördeområdena för jordbruksgrödor, som är A, B—C1 och C2—C4.

När GJP-stödrättigheterna fastställts kan de med vissa begränsningar säljas antingen med eller utan åkermark. Uthyrning av stödrättigheter tillåts bara om stödrättigheterna åtföljs av lika mycket stödberättigad åkermark. I 10 § 2 mom. föreslås statsrådet få rätt att besluta om handelsregionerna för stödrättigheter. Det är tänkt att handelsregionerna ska vara identiska med stöd-

regionerna. Utskottet konstaterar att grundlagsutskottet i sitt utlåtande ansett det nödvändigt att lagförslaget på denna punkt kompletteras med bestämmelser antingen om affärsområden eller åtminstone om allmänna grunder för inrättande av sådana för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Utskottet föreslår ett tillägg till lagen.

Blandmodellen innebär en kombination av gårdsstödet och det enhetliga stödet. I blandmodellen beräknas ett enhetligt stöd för alla stödberättigade hektar. Till det enhetliga stödet används inte hela kvoten för nationellt eller regionalt stöd fullt ut, utan en del lämnas utanför det enhetliga stödet. Denna mellanskillnad kan fördelas i form av tilläggsdelar på stödrättigheten till vissa jordbrukare, exempelvis till jordbrukare inom en speciell produktionsinriktning. Tilläggsdelarna kan bibehållas som konstanta eller successivt sjunkande belopp. De medel som årligen frisätts från dessa sjunkande tilläggsdelar ska fördelas i form av en förhöjning av det enhetliga stödet på samtliga jordbrukare med rätt att få enhetligt stöd. I propositionen föreslås att tilläggsdelarna styrs till de sektorer där minskningarna i stöden med beaktande av produktionsbundna och enhetliga stöd skulle få en avgörande betydelse.

Enligt den föreslagna 3 § inkluderas 100 procent av mjölkbidraget (69 procent av EU-stödet för mjölk), 30 procent av tjurbidraget och bidraget för stutar samt 40 procent av det stöd som inte är kopplat till produktionen av stärkelsepotatis (16 procent av EU-stödet för stärkelsepotatis) i den gårdsspecifika tilläggsdelen. Den gårdsspecifika tilläggsdelen fastställs för gårdar som har fått tjurbidrag och bidrag för stutar under referensperioden 2000—2002, gårdar som har fått stöd för stärkelsepotatis under referensperioden 2000—2002, gårdar som har rätt till mjölkbidrag den 31 mars 2006 samt gårdar som är berättigade till en gårdsspecifik tilläggsdel ur den nationella reserven. Enligt EG-förordningen kräver gårdsspecifika tilläggsdelar inte produktion. Med hänsyn till att strukturutvecklingen fortsätter inom mjölk- och nötköttsproduktionen har man ansett att stödet i form av tilläggsdelar med

tiden allt mer skulle inriktas på gårdar som redan upphört med mjölk- eller nötköttsproduktion, om det är permanent. Därför har det ansetts nödvändigt att slopa de gårdsspecifika tilläggsandelarna efter en övergångsperiod.

Enligt 3 § 3 mom. i lagförslaget ska tilläggsdelarna ligga kvar på 2006 års nivå ända fram till och med 2010. Åren 2011—2013 är tilläggsdelarna enligt förslaget 70 procent och 2014 och 2015 35 procent av den ursprungliga nivån. Från och med 2016 betalas inga tilläggsdelar. Det regionala enhetliga stödet föreslås bli förhöjt i samma mån som de gårdsspecifika tilläggsdelarna reduceras. Efter en övergångsperiod kommer det samlade gårdsstödet att tillämpas utifrån en modell med enhetligt stöd där värdet av stödrättigheten för ett stödområdes samtliga stödberättigande hektar är lika stort.

Även om syftet med reformen är att eliminera sambandet mellan stöd och produktion kan en del av GJP-stöden fortsatt betalas i relation till produktionen (artikel 66—68 i förordningen om gårdsstöd). I 3 § 5 mom. i lagförslaget föreslås det att närmare bestämmelser om dessa stödformer utfärdas genom förordning av statsrådet. Avsikten är att merparten av de nuvarande tjurbidragen, 50 procent av tackbidragen och dess extensifieringsbidrag, 60 procent av EU-stödet för stärkelsepotatis och 100 procent av EU-stödet för fröproduktion av timotej ska vara produktionsrelaterat stöd. Avsikten är vidare att stöd enligt artikel 69 i förordningen om gårdsstöd ska betalas i form av produktionsbundet bidrag för amkor, tunga tjurar och eventuellt också för slaktkvigor. När det gäller åkergrödor ska sådant stöd i första hand betalas för oljeväxter och råg. Stöd enligt artikel 69 förutsätter grunder som sammanhänger med miljö, kvalitet eller marknad och ska dessutom godkännas av kommissionen. Denna fråga är för närvarande under beredning.

I initialfasen betalas som enhetligt stöd inom blandmodellen 80 procent, som gårdsspecifika tilläggsdelar 13 procent och som produktionsbundna stöd samt stöd enligt artikel 69 i förordningen om gårdsstöd 7 procent av det anslag som reserverats för gårdsstöd. Under övergångsperi-

oden minskar tilläggsdelarna medan det enhetliga stödet ökar.

Reformens beräknade effekter på olika produktionsområden

Man har betonat för utskottet att målet med de aktuella riktlinjerna har varit att inom ramen för den nationella beslutanderätten och mellan olika produktionsinriktningar och områden åstadkomma ett samlat stöd som är så balanserat som möjligt och som bibehåller de nuvarande stödförhållandena i sin helhet. Det har ansetts att den valda modellen genomför dessa krav på bästa möjliga sätt inom ramen för gemenskapens reglering. Samtidigt har man också konstaterat att på gårdsnivå kan man inte undvika betydande förändringar jämfört med år 2003 som används som jämförelseår. Jämförelserna görs med 2003 för att täckande gårdsspecifika registeruppgifter för 2004 inte står till förfogande före slutet av våren 2005. Vid en utvärdering av förändringarna har man också beaktat förändringar i andra stödsystem mellan åren 2003 och 2006. Beräkningarna baserar sig dock på en statisk prognosmodell och man har därför inte kunnat beakta hur gårdarna självständigt anpassar sig till situationen.

Motiveringen i propositionen visar att EU:s direkta stöd för mjölkgårdar med beaktande av förändringarna i stödsystemet för mjölk beräknas ligga kvar nära nog på 2003 års nivå, och på nötgårdarna sjunker de direkta stöden i genomsnitt med knappa 4 procent. På svin- och fjäderfågårdar sjunker EU-inkomststöden med uppskattningsvis en procent medan de på spannmålsgårdar i genomsnitt inte förändras nästan alls jämfört med 2003, vilket inbegriper betydande genomsnittlig fluktuation på grund av omständigheterna.

I den aktuella modellen för samlat gårdsstöd beräknas de samlade stöden (gårdsstöd, miljöstöd, kompensationsstöd och nationella stöd) för mjölkgårdar och övriga gårdar med nötkreatur i sin helhet ligga kvar ungefär på 2003 års nivå. I kategorin gårdar med nötkreatur är stödmodellen emellertid i genomsnitt fördelaktigare för

gårdar med dikor än gårdar med tjuruppfödning. På gårdar med svin och fjäderfä sjunker det samlade stödet i medeltal med knappa 5 procent. På spannmålsgårdarna ökar däremot det samlade stödet med i runt tal dryga 3 procent. Ändringen i de samlade stöden för gårdar med svin och fjäderfä beror i huvudsak på att de nationella stöden sjunker.

Man har beräknat att förändringarna i de samlade stöden mellan åren 2003 och 2006 för merparten av gårdarna skulle vara rätt lindriga. För 73 procent av gårdarna ökar eller minskar de samlade stöden med högst 10 procent. De gårdar där de samlade stöden beräknas sjunka mer än 10 procent beräknas beroende på produktionslinje utgöra 0—18 procent av antalet gårdar. Andelen är störst på gårdarna med svin och fjäderfä vilket huvudsakligen beror på förändringar i de nationella stöden. Ändå är det möjligt att det samlade stödet för en del av gårdarna kan öka betydligt.

Man har beräknat att

- 85 procent av mjölkgårdarna förlorar eller vinner högst 10 procent jämfört med år 2003 och att 5 procent av gårdarna förlorar över 10 procent,

- 75 procent av nötgårdarna förlorar eller vinner högst 10 procent och att 6 procent av gårdarna med tjuruppfödning och en procent av gårdarna med dikor förlorar över 10 procent,

- 78 procent av gårdarna med svin och fjäderfä förlorar eller vinner högst 10 procent och att 18 procent av gårdarna förlorar över 10 procent,

- 85 procent av spannmålsgårdarna förlorar eller vinner högst 10 procent och att en procent av gårdarna förlorar över 10 procent och att 14 procent av gårdarna får över 10 procent mer i stöd.

Av propositionen framgår det att trots att de förändringar reformen medför är tämligen små drabbar reformen enskilda gårdar på rätt olika sätt beroende på bland annat hur åkermarken utnyttjas samt på åkerarealens omfattning i relation till antalet djur. Utskottet förutsätter att regleringen följer upp reformens effekter för enskilda gårdar, enskilda områden och olika pro-

duktionsinriktningar och vid behov vidtar åtgärder för att eliminera missförhållandena med hjälp av nationella insatser för att stödförluster inte ska leda till att gårdarnas inkomster och utveckling äventyras (*Utskottets förslag till uttalande 1*).

Allmänna synpunkter på reformen

Utskottet konstaterar att reformen har påverkats starkt också av andra än jordbrukspolitiska orsaker vilket framgår av reformens bakgrund. Europeiska rådet i Berlin den 24—25 mars 1999 fattade beslut om en reform av jordbrukspolitiken som ett led i Agenda 2000. I och med besluten i samband med Agenda 2000 fortsatte den marknadspolitiska reform som genomförts 1992 och samtidigt kom landsbygdspolitiken mer i fokus. Kommissionen lämnade den 10 juli 2002 ett meddelande till Europaparlamentet och rådet om en halvtidsöversyn av den gemensamma jordbrukspolitiken. Meddelandet föranledde en livlig diskussion sommaren och hösten 2002. Medlemsstaternas åsikter om kommissionens riktlinjer var i hög grad delade. De mest problematiska riktlinjerna var förslagen om obligatorisk modulering av direkta stöd samt förslaget om ett nytt system för inkomststöd till enskilda gårdar. Av central betydelse för reformen var de pågående förhandlingarna om följande WTO-omgång med krav på frikoppling av stödet från produktionen och utvidgningsförhandlingarna med den antagna finansieringsramen för den utvidgade gemenskapens (EU-25) marknadsåtgärder för jordbruksutgifter fram till år 2013. Kommissionen lade den 22 januari 2003 fram förslag till en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken. De största ändringarna jämfört med kommissionens meddelande gällde sättet att skära i direkta stöd samt förslag till ändringar inom mjölksektorn. När EU:s jordbruksministrar fattade beslut om huvudlinjerna för en reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik den 26 juni 2003, blev beslutet en kompromiss som antogs med kvalificerad majoritet.

Med stöd av det ovan anförda konstaterar utskottet att utformningen av det samlade gårds-

stödet har påverkats av många faktorer utanför den egentliga jordbrukspolitiken vilket har inkräktat på möjligheterna att beakta de jordbrukspolitiska synpunkterna. Vårt lands möjligheter att påverkar slutresultatet av reformen har varit begränsade. Ändå är situationen för vårt jordbruk särskilt problematisk på grund av att våra klimatförhållanden inverkar höjande på produktionskostnaderna. Utskottet poängterar att systemet med samlat gårdsstöd bör genomföras så att nivån på övriga stöd inom vårt jordbruk består och att de vid behov bör justeras för att komplettera systemet med det samlade gårdsstödet.

Ovan refereras effekterna av reformen på olika produktionsinriktningar inom vårt jordbruk. Utskottet betonar att vårt jordbruk utgör grunden för vår livsmedelsproduktion. Användningen av de inkomster som uppstår inom jordbruket, livsmedelsindustrin och branscher som producerar insatser för dessa utvidgar de ekonomiska kopplingarna till övriga sektorer inom stats ekonomin. På så sätt märks förändringar inom jordbruket i hela ekonomin. Enbart livsmedelsförädlingsindustrins andel av arbetskraften inom livsmedelskedjan består av nästan 40 000 personer.

Utskottet betonar också att tillgången till inhemska råvaror är nödvändig för vår livsmedelsindustri. Extra kostnader för logistik i fråga om importerade råvaror såsom fartygsfrakt och hanteringsavgifter i hamnar gör att importerade råvaror blir allför dyra, vilket accentueras när priserna på bränslen stiger. Utskottet förutsätter därför att tryggad självförsörjning i fråga om livsmedel och tillgång till inhemska råvaror i industrin även i fortsättningen måste vara ett centralt mål när regeringen fattar beslut om jordbruks- och livsmedelsekonomin (*Utskottets förslag till uttalande 2*). Samtidigt noterar utskottet att de ovan relaterade ständiga förändringarna i verksamhetsmiljön med påföljande osäkerhet gör det svårare att förutsäga utbudet på råvaror. När stödsystemet genomförs bör största möjliga flexibilitet iakttagas i förvaltningen, vilket för sin del främjar möjligheterna för livsmedelsindustrin att få inhemska råvaror, och det gynnar hela kedjans konkurrenskraft.

I en utredning som utskottet tagit del av konstateras att ett centralt mål i det nationella stödbeslut som fattades i samråd med producentorganisationerna den 1 mars 2005 är ett så balanserat stödsystem som möjligt med avseende på olika produktionsinriktningar och områden. Ovan konstaterades att en viktig del av den stödreform som fastställts på EU:s nivå är att GJP-stöden i allt högre grad betalas på grundval av hektar. Det faktum att betydelsen av detta hektarrelaterade stöd ökar beror på den fria världshandeln och påverkas inte av de alternativ för gårdsstöd som varit aktuella i detta sammanhang. *Ändå anser utskottet det mycket viktigt att olägenheter förorsakade av att stödet frikopplas från produktionen i samband med reformen förhindras i så omfattande utsträckning som möjligt. Bland annat det att stöden kapitaliseras med priset på marken inverkar extra negativt på den produktion som helt och hållet är beroende av åkrarna.*

Utredningen visar också att de genomsnittliga skördarna per hektar av grödor inte har ökat i Finland under vårt medlemskap i EU, utan de har rent av sjunkit. Samtidigt har skördarna per hektar ökat i andra EU-länder. Att frikoppla stöd som helt och hållet finansieras av EU från produktionen kan ytterligare förstärka den utveckling som pågått i Finland. Det medför en del särskilda problem i jordbruksproduktionen i EU:s randområden om stöden frikopplas från produktionen. Därför anser utskottet det nödvändigt att vi utnyttjar alla möjligheter att bibehålla stödformer som uppmuntrar till hög kvalitet i produktionen och att dessa stödformer bör utvecklas vidare.

Utskottet påpekar också att de föreslagna ändringarna i systemet med samlat gårdsstöd i oskälig utsträckning kan öka mjölkproducenternas vilja att lägga ned produktionen, vilket i hög grad skulle försvåra tillgången till inhemska råvaror av vilka vår mjölkförädling är synnerligen beroende. Särskilt bekymmersam är situationen för producenter som under de senaste åren har gjort stora investeringar för att effektivisera och öka sin produktion. När de produktionsrelaterade stöden samtidigt minskar kommer dessa pro-

ducenters möjligheter att klara sig i en allt svårare konkurrenssituation att försämrats betydligt.

Förädlingen och exporten av de mjölkråvaror som inte kan säljas på den finländska marknaden kommer an på mejeriindustrin. Mjölkproduktionen kan inte på ett adekvat sätt anpassas med kort varsel. Därför finner utskottet det mycket viktigt att de förändringar som fastställts genomförs planmässigt och på så lång sikt som möjligt för att också enskilda mjölkproducenter ska kunna utveckla sin verksamhet långsiktigt och systematiskt. En okontrollerad nedskärning av produktionen skulle medföra omfattande anpassningssvårigheter i förädlingens struktur, vilket skulle äventyra mjölkproducenternas utkomst.

Utskottet har ovan understrukit att man så väl som möjligt bör trygga verksamhetsförutsättningarna för gårdar som undergår utveckling, och då är de stöd som är bundna till produktionen det centrala elementet. Systemet med det samlade gårdsstödet ger möjligheter till stöd för tryggad lönsamhet inom bland annat nötköttsproduktionen samt tilläggsdelar baserade på referenstidpunkt på enskilda gårdar för undvikande av stödförluster särskilt för gårdar som satsar på nötkreatur, och där effekterna av reformen på grund av förändringar i djurbidragen är mer betydande. Dessutom kan man ur den nationella reserven under vissa förutsättningar bevilja gårdar som utvidgat sin produktion stödriktigheter med rätt till gårdsspecifika tillägg.

Enligt en utredning som utskottet tagit del av kan utbetalningen av stöden enligt systemet med samlat gårdsstöd för 2006 års produktion dröja till följande år för en stor del av gårdarna. Det aktualiserar frågan om förskott. Enligt utredning har kommissionen besvarat medlemsländernas förfrågningar om utbetalning av förskott och meddelat att förskott i princip kan betalas ut med stöd av gällande förordningar men att utbetalningarna ändå bör göras inom den givna betalningstiden, det vill säga mellan den 1 december och den 30 juni. Förskottsutbetalningen skulle därmed bestå av ett stöd som betalas ut i två poster inom den nuvarande betalningstiden. Detta vore enligt kommissionens åsikt möjligt i två

fall: Förskott kunde betalas efter att övervakningarna har utförts eller förskott kunde betalas på grundval av säkerheter.

I utredningen konstateras dock att övervakningen av systemet med förskottsutbetalning kan ta nästan lika lång tid i anspråk som enligt ett system med en betalninggång vilket leder till att förskott kan betalas samtidigt som enligt systemet med en betalninggång och utbetalningen av återstoden på grund av detta extra arbetsmoment senareläggs ytterligare. Inte heller systemet med säkerhet har vunnit genklang på grund av de erfarenheter man fått av liknande system. Systemet skulle öka byråkratin betydligt och jordbrukarna skulle sannolikt inte vilja ställa säkerhet. Dessutom har man fäst uppmärksamhet vid att saken under det första året då systemet med samlat gårdsstöd tillämpas skulle försvåras av förfarandet för att fastställa stödrättigheterna, vilka slutgiltigt ska fastställas senast den 31 december 2006. *Med stöd av det ovan anförda anser utskottet det viktigt att man för den händelse att utbetalningen av stöden fördröjs har beredskap för att trygga jordbrukarnas likviditet också på andra sätt än genom förskottsutbetalning.*

I sitt utlåtande framhåller finansutskottet de ekonomiska effekterna av så kallad modulerings. Genom moduleringen ska de direkta stöden till jordbrukarna, som helt och hållet finansieras av EU, skäras ned och reduceringen föras över till anslagen för landsbygdsutveckling. Med hänvisning till finansutskottets utlåtande anser jord- och skogsbruksutskottet att alla funktioner enligt jordbruksförordningen ska stå till förfogande vid fördelningen av återbäring. De medel som återbetalas ska i första hand gå till de gårdar där nedskärningarna har gjorts.

Utskottet noterar också de skatterelaterade synpunkter som anknyter till systemet med samlat gårdsstöd och som har tagits upp i finansutskottets utlåtande. Utskottet kommer i det följande att föreslå ändringar i skattelagstiftningen i linje med utlåtandet.

Utskottet konstaterar att ett centralt mål vid beredningen av reformen har varit att åstadkomma ett enklare stödsystem. Resultatet är trots det ett stödsystem där helheten är svår att gestalta

och regleringen svår att tolka. Systemet är mycket detaljerat reglerat på gemenskapsnivå, vilket på jordbrukarnivå förorsakar tillämpningsrelaterade problem som man i brist på befogenheter inte kan lösa på nationell nivå. Utskottet konstaterar att problemen särskilt gäller en tidsperiod som sträcker sig fram till 2016. Det året motsvarar den blandmodell för det samlade gårdsstödet, som vårt land väljer, i praktiken modellen med enhetligt stöd. Av finansutskottets utlåtande framgår det dessutom att systemet på årsnivå förutsätter en ökning på sammanlagt 45 årsverken på TE-centralernas landsbygdsavdelningar åren 2005—2007 och en ökning på 40 årsverken från år 2008. I enlighet med utlåtandet betonar jord- och skogsbruksutskottet att vi måste effektivisera rådgivningen och använda övervakningsresurserna mer ändamålsenligt. Utskottet förutsätter att ett centralt mål för Finlands ställningstaganden inom Europeiska gemenskapens beslutsfattande är att byråkratin kring jordbruksförvaltningen ska reduceras och att det avsätts medel för kostnader relaterade till organisation och personal i samband med systemet med samlat gårdsstöd på så sätt att kostnaderna inte belastar de stödmedel som ska gå till jordbruksproducenterna (*Utskottets förslag till uttalande 3*).

Vid beredningen av det nya jordbruksrådgivningssystemet är det enligt utskottet viktigt att likartade rådgivningstjänster kan kombineras med annan rådgivning som är behövlig för gården.

Fastställande och överförande av stödrättigheter

Enligt den blandmodell som Finland har gått in för fastställs stödrättigheterna enligt de stöddugliga hektar som jordbrukaren besitter och som han eller hon har angett under det första året då reformen införts. Stödrättigheternas värde utgörs av ett enhetligt stöd och ett gårdsspecifikt tillägg. Stödrättigheterna fastställs alltid för så kallade aktiva jordbrukare som också kan vara arrendatorer. Stödrättigheten fastställs därför enligt den tidpunkt då systemet har trätt i kraft och tillhör den som brukar jorden och inte nöd-

vändigtvis den som äger åkern. I propositionen föreslås att stödrättigheten ska förbli hos jordbrukarna och att de kan sälja den vidare när arrendetiden har gått ut.

I propositionen konstateras det också att det är viktigt, för att eliminera störningar på arrendemarknaden, att den stödrättighet som fastställts för en arrendator kan överföras från arrendatorn till markägaren genom ett ömsesidigt avtal mellan parterna. I anslutning till detta föreslås att lagen kompletteras med en bestämmelse med anknytning till gåvoskatt (10 § 5 mom.). Om en jordbrukare utan vederlag till markägaren överlåter en stödrättighet som har fastställts för honom på grundval av arrenderad stödberättigad jordbruksmark, ska överlåtelsen enligt den föreslagna bestämmelsen inte betraktas som gåva enligt lagen om skatt på arv och gåva (378/1940) då överlåtelsen uppfyller rekvisitet för gåva. Med hänvisning till den nordiska rättsuppfattningen anser utskottet att arrendatorn bör återlämna GJP-gårdsstödsrättigheterna till utarrenderaren när arrendeavtalet upphör. Producentorganisationerna har tagit fram en avtalsmodell för återställande av GJP-gårdsstödsrättigheter till utarrenderaren och för ersättning av eventuella tilläggsdelar till arrendatorn. Enligt erhållna utredning har Danmark tillämpat ett liknande avtalssystem nästan till hundra procent vid arrende av åkermark.

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att situationen blir problematisk ur utarrenderarens synvinkel om ett arrendeavtal efter arrendeperiodens utgång inte förlängs och ett avtal om överföring av stödrättigheten inte ingås. I vissa fall kan utarrenderaren själv bli aktiv jordbrukare och ansöka om stödrättighet ur den nationella reserv som avses i 5 § i lagförslaget. Möjligheten att bevilja stödrättighet ur den nationella reserven beror dock på reservens storlek och de detaljerade villkoren för stödrättigheter ur reserven.

Grundlagsutskottet konstaterar att den föreslagna regleringen i enskilda fall kan leda till att utarrenderarens rättsliga ställning försämrats betydligt jämfört med de förhållanden som varit rådande då avtalet ingåtts. Därför anser utskottet

det i konstitutionellt hänseende viktigt att effekterna av det samlade gårdsstödet på utarrenderarens rättsliga ställning beaktas i övergångsarrangemangen innan den aktuella lagen träder i kraft. I överensstämmelse med grundlagsutskottets utlåtande kommer utskottet nedan att föreslå att 20 § kompletteras med att stödrättigheter som enligt lagen har beviljats en jordbrukare som besitter jordbruksmark på grundval av ett arrendeavtal som har ingåtts innan lagen trädde i kraft överförs till utarrenderaren när arrendeperioden går ut, om arrendeförhållandet inte förlängs eller om ingenting annat avtalas mellan arrendatorn och utarrenderaren och om arrendegivaren inte av orsaker som beror på honom eller henne kan få stödrättigheter ur den nationella reserven.

Utskottet påpekar också att den gårdsspecifika tilläggsdelen alltid fördelas jämnt mellan alla stödrättigheter som fastställs under det första verkställighetsåret, vilket likaså kan leda till problem när arrendeavtal löper ut. Även i dessa fall kan markägaren och arrendatorn sinsemellan ingå ett privaträttsligt avtal om att överföra stödrättigheterna till markägaren efter arrendetidens utgång. Det är också möjligt att avtala om ersättning från markägaren till arrendatorn om det i stödrättigheterna ingår en gårdsspecifik tilläggsdel som arrendatorn förlorar när stödrättigheterna övergår på markägaren. De gårdsspecifika tilläggsdelarna leder inte till att arrendatorn förlorar det gårdsspecifika stödet om markägaren och arrendatorn förlänger arrendeavtalet till 2016 då de gårdsspecifika tilläggsdelarna slopas helt och hållet.

Om arrendeförhållandet inte fortsätter eller om arrendatorn och utarrenderaren inte kan komma överens om överföringen av stödrättigheterna övergår också tilläggsdelen i enlighet med vad som konstaterats ovan till utarrenderaren. Utskottet kommer att föreslå en komplettering av lagförslaget till denna del med bestämmelser om utarrenderarens skyldighet att ersätta arrendatorn med värdet av den tilläggsdel som ingår i den överförda stödrättigheten.

Stödrättigheter ur den nationella reserven

Stödrättigheter och tilläggsdelar per gård kan beviljas ur den nationella reserven på de villkor som föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 1782/2003.

Stödrättigheter eller uppskrivningar ska beviljas jordbrukare i s.k. särskilda situationer. De specificeras i artiklarna 19–23a i kommissionens förordning (EG) nr 795/2004. Dessutom kan medlemsstaterna besluta om stödrättigheter till nya jordbrukare som har börjat med jordbruksproduktion efter referensperioden eller under 2002 utan att få något direkt stöd under året i fråga (artikel 42.3 (EG) nr 1782/2003) och jordbrukare som omfattas av ett omstrukturerings- eller utvecklingsprogram som rör någon form av offentlig intervention (artikel 42.5 (EG) nr 1782/2003).

I. Stödrättigheter till jordbrukare i särskilda situationer; EG (nr) 795/2004 artikel 19–23a. Enligt utredning till utskottet kan jordbrukare få högst ett så stort antal stödrättigheter ur den nationella reserven (artikel 18 i kommissionens förordning 795/2004) som motsvarar det antal hektar de deklarerar under det första år systemet med samlat gårdsstöd tillämpas. Men bestämmelserna om reserven i förordningen ska tillämpas med tanke på modellen med samlat gårdsstöd. I den blandmodell som införs i Finland kan både tilläggsdelar per gård och stödrättigheter för jordbrukare i särskilda situationer beviljas ur den nationella reserven.

Mjölkproducenter (artikel 19). I blandmodellen beviljas jordbrukarna tilläggsdel per gård om de på grund av ett oöverstigligt hinder har arrenderat ut sin individuella referenskvantitet eller en del av den under perioden 2005/2006.

Överföring av arrenderad mark (artikel 20). Jordbrukare som genom avgiftsfri överföring eller genom köp till ett symboliskt pris eller genom arrende på minst sex år eller faktiskt eller förtida arv får ett jordbruksföretag eller en del av ett jordbruksföretag som arrenderats ut till en tredje person under referensperioden ska få stöd-

rättigheter. Jordbruksföretaget eller en del av det fås av en jordbrukare som gått i pension eller dött före dagen för inlämnande av ansökan om samlat gårdsstöd under första tillämpningsåret. Jordbrukare kan få högst ett sådant antal stödrättigheter som motsvarar antalet hektar på det övertagna jordbruksföretaget eller delen av jordbruksföretaget. Värdet på stödrättigheterna ska bestämmas i enlighet med objektiva kriterier och på ett sådant sätt att likabehandling av jordbrukare kan garanteras och snedvridning av marknaden och konkurrensen undvikas. Enligt utredning till utskottet beviljas stödrättigheter enligt denna artikel t.ex. när en person ärver utarrenderad mark innan stödrättigheter för 2006 har ansökts. Arrendeavtalet ska ha börjat senast 2002 och det bör fortgå längre än den sista dagen för inlämnande av ansökan om stödrättigheter för 2006.

Investeringar (artikel 21). Tilläggsdel per gård beviljas jordbrukare som börjat investera i nötköttsproduktion eller som utvidgat sin produktion av stärkelsepotatis senast den 15 maj 2004. Värdet på stödrättigheterna grundar sig på objektiva kriterier som medlemsstaten fastställt.

Arrendering och köp av arrenderad mark (artikel 22). Utifrån denna artikel får jordbrukare som under referensperioden eller senast den 15 maj 2004 har köpt ett jordbruksföretag eller en del av ett jordbruksföretag vars mark varit utarrenderad åtminstone sedan 2002 och vars arrendeavtal fortgår över den sista inlämningsdagen för ansökan om stödrättigheter för 2006. Åkerarrendeavtalet ska ha varit minst sexårigt och det får inte ha ändrats eller förlängts under denna tid. Jordbrukarna kan få stödrättigheter ur reserven om deras avsikt har varit att börja bedriva jordbruk eller utvidga sitt jordbruk inom ett år från det att arrendeavtalet går ut.

Omställning av produktionen (artikel 23). I blandmodellen får en jordbrukare tilläggsdel per gård om han under referensperioden har ställt om produktionen eller senast den 15 maj 2004 lagt om från mjölkproduktion till nötköttsproduktion eller produktion av stärkelsepotatis.

Administrativa bestämmelser och domstolens beslut (artikel 23a). Utifrån denna artikel kan sådana jordbrukare få stödrättigheter eller gårds-specifik tilläggsdel som får stödrättigheter eller höjda existerande stödrättigheter genom ett slutligt beslut av domstolen eller med stöd av ett slutgiltigt administrativt förordnande från en behörig myndighet i medlemsstaten.

Utskottet framhåller att det ovan redovisade förfarandet att jordbrukare i s.k. särskilda situationer bör få stödrättigheter eller höjda rättigheter ur den nationella reserven på grund av de detaljerade villkoren för förfarandet inte kommer att omfatta alla de situationer och enskilda fall där det är motiverat och nödvändigt att bevilja stödrättigheter för att förhindra rättsförluster. Därför ser utskottet det som nödvändigt att förfarandet kompletteras på nedan redovisat sätt.

II. Stödrättigheter för nya jordbrukare; (artikel 42.3 (EG) nr 1782/2003). I artikel 2 i kommissionens förordning (EG) nr 795/2004 definieras en jordbrukare som inleder jordbruksverksamhet som en fysisk eller juridisk person som inte bedrivit jordbruksverksamhet i eget namn och på egen risk och som inte heller kontrollerat en juridisk person som bedrivit jordbruksverksamhet under fem år innan den nya jordbruksverksamheten inleddes.

Enligt artikel 42.3 i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 kan en jordbrukare som utvidgar sin jordbruksverksamhet inte få stödrättigheter. I artikeln sägs att medlemsstaterna får använda den nationella reserven till att bevilja stödrättigheter till jordbrukare som inleder sin jordbruksverksamhet efter inlämningsstiden för stöd för 2006 och det för en jordbrukare som upphör med jordbruksproduktionen inte har fastställts stödrättigheter som skulle kunna överföras till en övertagare samt med vissa begränsningar för jordbrukare som på nytt inleder sin jordbruksproduktion efter minst fem års paus.

Utskottet anser att förfarandet nödvändigt bör införas för att komplettera det ovan redovisade förfarandet med stödrättigheter för jordbrukare i särskilda situationer.

III. Stödrättigheter för jordbrukare som omfattas av omstrukturerings- och utvecklingsprogram; (artikel 42.5 (EG) nr 1782/2003). Medlemsstaterna får använda den nationella reserven för att fastställa referensbelopp för jordbrukare i de områden som omfattas av omstrukturerings- och/eller utvecklingsprogram som rör någon av formerna för offentlig intervention i syfte att undvika nedläggning av jordbruksmark och/eller i syfte att uppväga specifika nackdelar för jordbrukare i de områdena. Omstrukturerings- och utvecklingsprogrammen specificeras inte särskilt i större detalj och därmed kan det vara fråga antingen om nuvarande program eller helt nya program. Utifrån artikeln kommer t.ex. Danmark att bevilja stödrättigheter för områden där det odlades permanenta växter under ansökningsstiden för fastställande av stödrättigheter och som därmed inte var stödberättigade marker.

Med hänvisning till det ovan anförda menar utskottet att man för att undvika omotiverade rättsförluster i förekommande fall bör utnyttja artikeln och omstrukturerings- och utvecklingsprogrammen i den så att de kompletterar mekanismerna för att bevilja jordbrukare i särskilda situationer och jordbrukare som inleder jordbruksverksamhet stödrättigheter.

Särfrågor. Utskottet fäster sig vid att jordbrukare i särskilda situationer enligt artiklarna 19—23a i kommissionens förordning (EG) nr 795/2004 alltid måste beviljas stödrättigheter. En medlemsstat kan inte bestämma vilka särskilda situationer som berättigar till stödrättigheter eller ställa dem i prioritetsordning. Jordbrukare som inleder jordbruksverksamhet enligt artikel 42.3 i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 ska beviljas stödrättigheter ur den nationella reserven men det är frivilligt för medlemsstaterna att utnyttja det här alternativet.

I första fasen plockas högst tre procent av det tillgängliga nationella taket för stödrättigheter in i den nationella reserven. Med det nationella taket avses enligt bilaga VIII i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 det tak som fastställts för Finland minskat med produktionsbundna stöd. Innan något ingrepp görs bedöms den nationella

reserven utifrån inlämnade ansökningar om tilläggsdel. I en utredning till utskottet uppmärksammas dessutom att det måste göras ett lineärt snitt till förmån för den nationella reserven om den inte räcker till för stödrättigheter till ovan avsedda jordbrukare i särskilda situationer och jordbrukare som inleder jordbruksproduktion. Ingreppet görs i värdet på de stödrättigheter som jordbrukarna besitter. Konsekvensen är att nivån på gårdsstödet minskar.

Jordbrukare som omfattas av omstrukturerings- och utvecklingsprogram kan få stödrättigheter ur den nationella reserven om där finns något att dela ut. Det beror på omstrukturerings- och utvecklingsprogrammen om den nationella reserven räcker till. Utskottet uppmärksammar dessutom att möjligheterna att få stödrättigheter i betydande grad påverkas av hur mycket stödrättigheter som i framtiden kommer att föras över till den nationella reserven på grund av att de står outnyttjade. Stödrättigheter som en jordbrukare inte har utnyttjat på tre år förs över till den nationella reserven.

Utskottet förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att jordbrukare som inleder jordbruksproduktion, jordbrukare som utvidgar produktionen och jordbrukare som lägger om produktionen inom ramen för gemenskapens regelverk garanteras lika möjligheter att få stödrättigheter som alla andra jordbrukare (*Utskottets förslag till uttalande 4*).

Minskning av oväntade vinster

I artikel 42 i rådets förordning 1782/2003 och artikel 10 i kommissionens förordning 795/2004 föreskrivs om minskning av oväntade vinster. Med detta avses att stödrättigheter återgår till den nationella reserven innan de fastställts om stödreformen skulle innebära oväntade vinster för en jordbrukare som helt eller delvis lägger ner jordbruksproduktionen. I en utredning till utskottet framhålls att minskningen av oväntade vinster bäst lämpar sig för den historiska modellen med gårdsspecifikt stöd. I blandmodellen i Finland kan minskningen drabba den gårdsspe-

cifika tilläggsdelen. I modellen med enhetliga stöd kan minskningen inte alls tillämpas.

Vid utfrågningen av sakkunniga framgick det att Finland inte har för avsikt att minska de oväntade vinsterna eftersom det vore en administrativ tungrodd åtgärd och inte kan inriktas rättvist på alla jordbrukare som minskat sin produktion. Utskottet uppmärksammar att det enligt gemenskapens regelverk inte är möjligt att minska de gårdsspecifika tilläggsdelarna för jordbrukare som minskat eller till största delen lagt ned sin produktion efter den 15 maj 2004, utan att de måste beviljas till fullt belopp. Finland inför gårdsstödet 2006 efter en övergångsperiod på ett år och därmed drabbas de gårdar som minskat produktionen under ett och ett halvt år i vilket som fall som helst inte alls av minskningarna.

I blandmodellen som ska genomföras hos oss kan minskningarna av oväntade vinster närmast drabba de gårdsspecifika tilläggsdelarna från tjur- och stutbidragen och produktionen av stärkelsepotatis under referensperioden. Utifrån tjur- och stutbidraget står omkring 15 000 gårdar i turen att få gårdsspecifikt tilläggsdel och utifrån produktionen av stärkelsepotatis får omkring 800 gårdar gårdsspecifikt tilläggsdel. Minskningen av oväntade vinster kan inte tillämpas på den gårdsspecifika tilläggsdelen för mjölkbidrag, eftersom mjölkbidraget bestäms den 31 mars 2006. Minskningen kan inte heller tillämpas när jordbrukarens jordbruksproduktion har minskat på grund av utarrendering av åkermark med stöd av ett arrendeavtal som varar en kortare tid än sex år. Den minskade produktionen ställs i så fall till stor del helt utanför, eftersom den allmänna arrendetiden för åkermark i Finland är fem år på grund av t.ex. åtagandeperioderna för miljöstöd och kompensationsbidraget.

Ekologisk produktion

Utskottet noterar att kravet på arealuttag i artikel 55 i rådets förordning (EG) nr 1782/2003 inte omfattar en jordbrukare om hela hans jordbruksföretag och hela dess produktion uppfyller kraven i rådets förordning (EEG) nr 2092/91 om

ekologisk produktion av jordbruksprodukter och uppgifter därom på jordbruksprodukter och livsmedel. Enligt artikel 34 i kommissionens förordning (EG) nr 795/2004 gäller undantaget från arealuttag dock inte för ett antal hektar som inte överstiger det antal arealuttagsrättigheter som jordbrukaren förvärvat senare utan mark. Den förstnämnda bestämmelsen möjliggör enligt utredning till utskottet inte undantag från arealuttaget för de gårdar där produktionen inte i sin helhet följer villkoren för ekologisk produktion av jordbruksprodukter. Därför får gårdar som bedriver ekologisk odling men som uppföder husdjur på traditionellt vis inte undantag från arealuttaget. *Enligt utskottets mening är det därför viktigt att nuvarande praxis, att gårdar som bedriver ekologisk odling får bärga vallfoder från den trädningskyldiga arealen, fortsätter efter det att det samlade gårdsstödet har införts.*

Enligt utredning till utskottet är gröngödslingsarealerna stödgylla enligt bestämmelserna om gårdsstöd. I utredningen framhålls vidare att nationella riktlinjer för rätt till stöd inom andra stödsystem (miljöstöd och kompensationsbidrag) för arealer med arealuttagsrättigheter och andra arealer som tagits ur bruk och som sköts enligt kompletterande villkor dras upp mot slutet av året i samband med beredningen av utvecklingsprogrammet för den finländska landsbygden under programperioden 2007—2013. Samtidigt utreds möjligheterna för arealuttag och andra arealer som tagits ur bruk att få miljöstöd och kompensationsbidrag 2006. Gröngödslingsarealerna på gårdar som bedriver ekologisk odling spelar en väsentlig roll för växtföljden, där man använder baljväxter för att binda kvävet i atmosfären och mineralerna i jordmånens vid växtmassan som vid sitt sönderfall i marken frigör näringsämnen för framtida odlingsväxter. *Utskottet menar därför att gröngödslingsarealerna på gårdar som bedriver ekologiskt jordbruk inte bör jämföras med arealer som tagits ur bruk utan att gröngödslingsarealerna bör betraktas som vall som kan få kompensationsbidrag under två år i följd och den vägen också via stödsystemet bidra till lämplig växtföljd som förbättrar jordmånens struktur och avkastning.*

Utskottet har fått en utredning som visar att produktionen av mångåriga energiväxter typ rörflen på gårdar som bedriver ekologiskt jordbruk enligt gällande bestämmelser om ekologiskt jordbruk i praktiken är omöjlig. Det största enskilda hindret är bestämmelsen i reglerna för ekologiskt jordbruk att växtföljden får omfatta växter som odlas på samma ställe under längst fyra skördeår. För att produktionen av rörflen ska löna sig måste växtföljden vara minst 10 år. Utskottet understryker att bioenergiproduktionen är en typ av produktion som gynnar miljön och harmonierar med målen för den ekologiska produktionen. Därför bör det vara möjligt att odla fleråriga energiväxter på gårdar för ekologisk produktion. Utskottet förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att göra energiodling av rörflen och andra fleråriga växter stödberättigad i samband med ekologisk odling med sedvanliga odlingsmetoder (*Utskottets förslag till uttalande 5*).

Trädgårdsodling

Utskottet konstaterar att trädgårdsodlingen tidigare stått utanför GJP-stödet. Efter att det samlade gårdsstödet införts kommer även största delen av trädgårdsproduktionen och annan potatisproduktion än produktionen av stärkelsepotatis att omfattas av gårdsstödet.

När systemet med samlat gårdsstöd införs granskas stödsystemen som en helhet, också med beaktande av nationella stöd. När det gäller de totala stöden till trädgårdsodlingen och potatisproduktionen bör det fästas avseende vid konkurrenskraften i förhållande till andra länder. I många konkurrerande länder har grönsaks- och potatisproducenterna redan haft rätt till gårdsstöd utöver de tidigare stöden. För att konkurrensmöjligheterna för trädgårdsväxter och potatis i Finland inte ska försämrans anser utskottet det viktigt att de nationella stöden inte reduceras på grund av gårdsstödet.

Vid expertutfrågningen har det framgått att systemet för sökande av sådana stöd som ingår i det samlade gårdsstödet är problematiskt när det gäller trädgårdsodling. Många av problemen är

en följd av rådets och kommissionens förordningar rörande den nya jordbrukspolitiken. Från Finlands sida har man försökt hjälpa upp situationen genom att uppmärksamma kommissionen på missförhållandena. Så har varit fallet exempelvis när det gäller problemet med plantskolors arrendejord, vilket beror på att arrende av åkermark eller växtföljd är en väsentlig del av plantskoleproduktionen eftersom en kvalitativ odling förutsätter viloperioder om 3—5 år inom ramen för den egentliga plantskoleproduktionen. I plantskoleodling utnyttjas dessutom ofta skiftena för permanenta växter i mer än tre år åt gången. Stödrättigheter som en jordbrukare inte har utnyttjat på tre år överförs till den nationella reserven. Tills vidare har kommissionen inte kommit med några klara anvisningar för hur detta missförhållande ska avhjälpas. Utskottet förutsätter att kommissionen ger klara tillämpningsanvisningar på denna punkt.

Utskottet fäster även uppmärksamhet vid ett problem som följer av att det inom trädgårdsodlingen finns ett behov av att skapa små basskiften där växter med varierande gårdsstödsenskaper odlas parallellt. Eftersom situationen varierar från ett gårdsbruk till ett annat har man enligt utredning till utskottet försökt lösa problemet genom att ge kommunerna och TE-centralerna allmänna anvisningar om digitering av skiften och vid behov även tolkningsanvisningar för enskilda fall. I anvisningarna konstateras det bland annat att det på basskiften där det exempelvis växer två eller flera växter på varannan rad för varje växtsort kan bildas ett basskifte som motsvarar den totala odlingsarealen för ifrågavarande växt på området. Sålunda kan ett basskifte om en hektar på vilken det finns hallonplantor i varannan rad och äppelträdsplantor i varannan rad uppges som två basskiften om en halv hektar vardera. Utskottet understryker vikten av tydliga och möjligast täckande anvisningar för olika situationer.

Kvoterna per land och region för tillstånd ((EG) nr 1782/2003 artikel 60) att odla trädgårdsväxter och potatis på gårdsstödsareal bestäms utifrån den genomsnittliga odlingsarealen för trädgårdsväxter och potatis åren 2000—

2002. De gårdsspecifika stödrättigheterna enligt artikel 60 läggs fast enligt odlingsarealen 2003. För att bibehålla sina stödrättigheter behöver en jordbrukare inte på denna areal odla trädgårdsväxter som berättigar till gårdsstöd. Stödrättigheterna kvarstår också om jordbrukaren exempelvis odlar korn eller när jorden sköts i enlighet med tvärvillkoren. År 2003 var den totala odlingsarealen för trädgårdsväxter och potatis mer än 2 069 hektar mindre än åren 2000—2002 i genomsnitt. Därför kan "överlopps" stödrättigheter fördelas mellan jordbrukarna på basis av odlingsarealerna 2005 ja 2006. Dessa överlopps stödrättigheter delas ut till jordbrukarna utifrån ökningen av produktionsarealen mellan å ena sidan 2003 och 2005 samt å andra sidan 2005 och 2006.

Enligt utredning till utskottet undersöktes i samband med beredningen olika alternativa sätt att fördela de ovan nämnda tilläggsrättigheterna. Med utgångspunkt i de villkor som uppställt i rådets förordning stannade man för det ovan beskrivna förfarandet. Utskottet anser att man i tillämpliga delar vid fördelningen ska prioritera de jordbrukare som exempelvis har investerat i moderna lagerlokaler och ökat sina odlingsarealer i överensstämmelse med detta. Med tanke på en fungerande marknad för trädgårdsproduktionen och potatisproduktionen är det viktigt att gårdsstödet inte genomförs så att odlingsarealen växer okontrollerat och leder till marknadsstörningar.

Det har konstaterats ovan att utskottet kommer att föreslå att en stödrättighet som omfattar någon annan rättighet än en sådan som avses i artikel 60 i gårdsstödsförordningen och som beviljats en jordbrukare som med stöd av ett arrendavtal som ingåtts före lagens ikraftträdande besitter jordbruksjord överförs till utarrenderaren efter att arrendetiden gått ut om inte arrendet fortsätter eller arrendatorn och utarrenderaren kommer överens om något annat och det av skäl som inte beror på arrendegivaren är möjligt att få stödrättigheter ur den nationella reserven. Detta innebär att tillämpningsområdet för bestämmelsen enligt förslaget inte omfattar stödrättigheter

som avses i en rättighet som nämns i artikel 60 i gårdsstödsförordningen.

Det samlade gårdsstödet och säkerheter

Utskottet påpekar att den nuvarande pantsättningen av jordbruksstöd i främsta rummet måste ses som pantsättning av utestående fordringar, vilket innebär att pantsättningen griper in i kommande utbetalningar. I rättsligt hänseende kan pantsättning av fordringar verkställas genom en anmälan om pantsättning till gäldenären (stödmyndigheten).

I systemet med samlat gårdsstöd har produktion och stöd separerats med hjälp av en EG-förordning. Stödrättigheten är en självständig och överföringsbar tillgång som inte är en beståndsdel i fastigheten. I Finland är regeln att överföringsbara tillgångar kan pantsättas, men regeln är inte absolut. Det kan dels finnas ett explicit förbud mot pantsättning, dels kan pantsättning hindras av att det inte finns någon lämplig rättslig mekanism.

I gemenskapsförordningarna ingår bestämmelser om villkoren för överföring och uthyrning av stödrättigheter. Däremot ingår inga bestämmelser om pantsättning eller förbud mot pantsättning i gemenskapsförordningarna.

För att en panträtt ska kunna upplåtas krävs det att giltigheten säkerställs. Vid "immaterialrätt" av den typ som stödrättigheter representerar kan giltigheten påvisas genom registrering. Utöver registreringen finns det andra frågor som måste lösas, bl.a. stödrättighetens förhållande till företagsinteckningar och pantsättning av utbetalningar, gäldenärens rätt att få en del av utbetalningarna och villkoren och metoderna för en realisering.

Enligt utskottet är det nödvändigt att de rättsliga frågorna i samband med pantsättning av stödrättigheter utreds för att nödvändig lagstiftning ska kunna införas. Vidare förutsätter utskottet att det undersöks om rätten att överföra stödrättigheter inom systemet med samlat gårdsstöd får konsekvenser på säkerhetsvärdet för redan intecknade jordbruksfastigheter och det där-

för är oklart om säkerheterna räcker till (*Utskottets förslag till uttalande 6*).

Uppgifter i stödrättighetsregistret

Utskottet påpekar att 15 § 2 mom. i den föreslagna lagen föreskriver att också andra uppgifter än de som avses i 1 mom. får föras in i stödrättighetsregistret. Ett villkor för detta är att EG-bestämmelserna kräver detta och att uppgifterna ska vara nödvändiga för administrationen av stödrättighetsregistret. Utskottet påpekar att det inte framgår av vare sig momentet eller motiveeringen till momentet om uppgifterna också kan vara personuppgifter. Följaktligen anser utskottet att "också andra uppgifter" än de som avses i 1 mom. kan bestå av personuppgifter eller preciseringar av vissa personuppgifter som anges i Europeiska gemenskapens bestämmelser bara om Europeiska gemenskapens bestämmelser explicit föreskriver att den typen av uppgifter ska föras in i stödrättighetsregistret. I utredningar till utskottet påpekas det att EG-förordningarna i dagsläget har bestämmelser om vilka uppgifter som ska föras in i registret när registret inrättas, men att det efter att reformen har införts eller ännu senare när registret tillämpats kan uppstå ett behov av att också införa en del uppgifter i registret som kan betraktas som personuppgifter trots att de i den initiala fasen av reformen inte kom att beaktas. I dessa fall kommer det att ingå bestämmelser i en gemenskapsförordning om de uppgifter som ska föras in i registret utöver den ursprungliga informationen. Därefter kan uppgifterna och ändringar av dem föras in i medlemsstaternas register över stödrättigheter.

Av 13 § framgår det att informationen i landsbygdsnäringsregistret kan utnyttjas när ett register över stödrättigheterna inrättas. Landsbygdsnäringsregistret är uppbyggt utifrån landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem, särskilt informationssystemen inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Bland de viktigaste informationssystemen märks ett samordnat administrations- och övervakningsregister med kommunprogram och register över stödutbetalningar. Som regel är informationen i

landsbygdsnäringsregistret sekretessbelagd och de som handlägger uppgifterna har tystnadsplikt. Enligt vad utskottet har erfarit har det inrättats en arbetsgrupp för en översyn av lagen om landsbygdsnäringsregistret. Arbetsgruppen ska bland annat samordna lagen med kraven i grundlagen, offentlighetslagen och personuppgiftslagen.

Med hänvisning till propositionen och annan utredning anser utskottet förslaget vara nödvändigt och lämpligt. Följaktligen tillstyrker utskottet lagförslaget, men med ändringsförslagen nedan.

I och med att utskottet föreslår att lagförslaget godkänns i enlighet med propositionen föreslår utskottet samtidigt att lagförslaget i lagmotionen förkastas.

Detaljmotivering

Lag om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd

5 §. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att formuleringen i 3 mom. preciseras.

8 §. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att formuleringen i 5 mom. preciseras.

10 §. Det är motiverat att handelsregionerna är identiska med stödområdena för det samlade gårdsstödet, anser utskottet. Därför föreslår utskottet att 2 mom. ändras till att stödområdena enligt artikel 58 i förordningen om samlat gårdsstöd tillämpas som regioner för handel med stödrättigheter i enlighet med artikel 63.1.

Av de nuvarande GJP-stöden är det bara stödet till åkergrödor som är regionalt indelade. Den regionala indelningen bygger på en regionaliseringsplan som Finland har upprättat och EG-kommissionen har antagit. Den regionala indelningen har tillämpats ända sedan Finland blev medlem i EU. I regionaliseringsplanen bygger den regionala indelningen till stor del på de genomsnittliga skördarna av stråsäd, men delvis

också på samlade riktlinjer för stödsystemet. Så har till exempel avgränsningen av region A påverkats av att hela landet 1995—1999 inte hade rätt att få ersättning på grund av ogynnsamma naturförhållanden. För programperioden 2000—2006 är också ersättningen för ogynnsamma naturförhållanden (LFA) uppdelad enligt samma regionala indelning.

12 §. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att bemyndigandet i 1 mom. preciseras. Det handlar inte om ett tillståndspliktigt förfarande för respektive gårdar. De bestämmelser som utfärdas med stöd av bemyndigandet ska gälla de miljöaspekter som måste beaktas för att utsäde ska få sås på trädesarealen från och med den 15 juli. Miljöaspekter som ska regleras genom förordning av statsrådet är bl.a. avslutande av svartträda och stubbträda, åtgärder som vidtas före sådden och krav på att olika typer av träda och betesmark ska ha kvar ett vegetations-täcke.

14 §. I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet det nödvändigt att bestämmelserna i 14 och 16 § om sekretessbelagda uppgifter som får ges ut till andra myndigheter måste preciseras. Med hänvisning till detta föreslår jord- och skogsbruksutskottet att 14 § ändras så att sekretessbestämmelserna inte hindrar att uppgifter lämnas ut till andra myndigheter vid kontroll av stödrättigheter och vid samkörning av uppgifter i överensstämmelse med artikel 21 i förordningen om gårdsstöd samt vid annan administration av stödrättigheter enligt förordningen.

18 §. Paragrafen har bestämmelser om förvaring av uppgifter i stödrättighetsregistret. Uppgifterna ska förvaras under så lång tid som det krävs i Europeiska gemenskapens bestämmelser och så länge det annars är nödvändigt att använda dem inom förvaltningen. Utskottet påpekar att det är oklart vad som avses med att "det annars är nödvändigt att använda dem inom förvaltningen". Frågan kommenteras inte heller i motiven till propositionen. Grundlagsutskottet behandlar frågan i sitt utlåtande och med hänvis-

ning till utlåtaget föreslår jord- och skogsbruksutskottet att bestämmelsen preciseras. Enligt den nya lydelsen ska uppgifterna kunna förvaras i registret under den tid som krävs i Europeiska gemenskapens bestämmelser eller så länge som det i övrigt är nödvändigt för förvaltningen av stödrättigheterna i enlighet med gårdsstödsförordningen.

20 §. Grundlagsutskottet föreslår ett nytt 3 mom. om förfarandet när den som arrenderar ut stödrättigheter och utarrenderaren inte kan enas om överföringen och utarrenderaren av orsaker som är oberoende av honom själv inte får stödrättigheter i den nationella reserven. Stödrättigheter som innefattar en rättighet som avses i artikel 60 i gårdsstödsförordningen föreslås bli undantagna tillämpningsområdet för momentet. Utskottet påpekar att överföringar av stödrättigheter i första hand bör ordnas inom ramen för frivilliga avtal.

I ett nytt 4 mom. ingår bestämmelser om utarrenderarens skyldighet att ersätta den som arrenderar rättigheterna för värdet i den eventuella tilläggsdel som ingår i stödrättigheten. Detta behövs eftersom tilläggsdelarna anges utifrån arrendetagarens produktion och det inte kan anses befogat att de förs över på utarrenderaren.

På grund av de föreslagna ändringarna föreslår utskottet att paragrafrubriken ändras.

2. Lag om ändring av inkomstskattelagen

48 §. Med hänvisning till utlåtaget från finansutskottet föreslår jord- och skogsbruksutskottet att paragrafen får ett nytt 7 mom.

3. Lag om ändring av lagen om skatt på arv och gåva

55 §. Med hänvisning till utlåtaget från finansutskottet föreslår utskottet att 2 mom. preciseras och att paragrafen får ett nytt 6 mom.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår jord- och skogsbruksutskottet

att lagförslag 1 i propositionen godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

att nya lagförslag 2 och 3 godkänns (Utskottets nya lagförslag),

att lagmotion LM 40/2005 rd förkastas och

att sex uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets ändringsförslag

Lag

om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 och 2 §
(Som i RP)

2 kap.

Verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd3 och 4 §
(Som i RP)

5 §

Nationell reserv

(1 och 2 mom. som i RP)

Stödrättigheter kan vid behov skäras ned i enlighet med artiklarna 42.9 och 46.3 i förordningen om gårdsstöd och artiklarna 9, 10, 44 och 45 i kommissionens förordning II. *Närmare bestämmelser* om nedskärningar av stödrättigheter enligt dessa artiklar utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 och 7 §
(Som i RP)

3 kap.

Stödrättigheter och trädesrättigheter

8 §

Beviljande och fastställande av stödrättigheter

(1—4 mom. som i RP)

Genom förordning av statsrådet kan *det* i de fall som avses i artikel 42.3 och 42.5 i förordningen om gårdsstöd och i kapitel 3 avsnitt 3 i kommissionens förordning II *utfärdas närmare bestämmelser* om grunderna för det antal rättigheter som tilldelas jordbrukare och för en ökning av enhetsvärdet.

(6 mom. som i RP)

9 §
(Som i RP)

10 §

Användning och överföringar av stödrättigheter

(1 mom. som i RP)

Regioner för handel med stödrättigheter enligt artikel 63.1 i förordningen om gårdsstöd är de stödregioner som avses i artikel 58 i förordningen.

(3—5 mom. som i RP)

11 §
(Som i RP)

12 §

Trädesrättigheter

Genom förordning av statsrådet fastställs regionala procentsatser som anger trädesskyldigheten. *Utsäde får sås på trädesarealen från och med den 15 juli i enlighet med de miljöaspekter som fastställs särskilt genom förordning av statsrådet.*

(2 och 3 mom. som i RP)

4 kap.

Stödrättighetsregister13 §
(Som i RP)

14 §

Registeransvarig, användare och ändamål

Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral ansvarar för förandet av stödrättighetsregistret. Jord- och skogsbruksministeriet, jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, arbetskrafts- och näringscentralernas landsbygdsavdelningar samt kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter har rätt att (*utesl.*) utan hinder av sekretessbestämmelserna få tillgång till uppgifter ur registret vid kontroller av stödrättigheter och vid dubbelkontroller i överensstämmelse med artikel 21 i för-

ordningen om gårdsstöd samt vid annan administration av stödrättigheter som förutsätts i förordningen om gårdsstöd.

15—17 §
(Som i RP)

18 §

Förvaring av uppgifter

Uppgifterna förvaras i registret under så lång tid som förutsätts i Europeiska gemenskapens bestämmelser eller så länge det annars är nödvändigt för administrationen av stödrättigheter enligt förordningen om gårdsstöd.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

19 §
(Som i RP)

20 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

(1 och 2 mom. som i RP)

En stödrättighet som innefattar någon annan rättighet än den som avses i artikel 60 i förordningen om gårdsstöd och som enligt denna lag har beviljats en jordbrukare som besitter jordbruksmark på grundval av ett arrendeavtal som har ingåtts innan denna lag trädde i kraft överförs till utarrenderaren när arrendetiden går ut, om inte arrendeförhållandet förlängs eller om ingenting annat avtalas mellan arrendatorn och utarrenderaren och utarrenderaren av orsaker som är oberoende av honom eller henne själv inte får stödrättighet ur den nationella reserven. (Nytt)

I de fall som avses i 3 mom. skall utarrenderaren under övergångstiden i 3 § 3 mom. årligen efter att arrendetiden har gått ut ersätta arrendatorn för skillnaden i värdet per hektar mellan den regionala stödrättigheten för enhetligt stöd och arrendatorns stödrättighet med tilläggsdel, om arrendatorn och utarrenderaren inte kommer överens om något annat. (Nytt)

Utskottets nya lagförslag

2.

Lag

om ändring av inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 48 § i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) ett nytt 7 mom. som följer:

48 §

Skattefria överlåtelsevinster

— — — — —
Bestämmelserna i 1 mom. 3 punkten om överlåtelse av fast egendom som hör till lant- och skogsbruk tillämpas vid överlåtelse av jord-

bruksjord också på överlåtelse av rättigheter till samlad gårdsstöd inom ramen för GJP för den jordbruksjord som överläts till mottagaren.

Denna lag träder i kraft den 200 .
Lagen tillämpas första gången på beskattningen för 2006.

3.

Lag

om ändring av lagen på skatt på arv och gåva

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skatt på arv och gåva av den 12 juli 1940 (378/1940) 55 § 2 mom., sådant den lyder i lag 576/2004 och
fogas till 55 § ett nytt 6 mom. som följer:

55 §

För beräkning av den del av skatten som skall lämnas odebiterad avdras från skatt som påförts enligt denna lag den skatt som för arvsandelen eller gåvan borde påföras, om gårdsbruksenhets jordbruksjord och den motsvarande rättigheten till samlad gårdsstöd inom ramen för GJP, skog, byggnader, konstruktioner, maskiner, redskap och anordningar samt skulder som hänför sig till dem, ävensom till ett annat företag än en gårdsbruksenhet hörande företagsförmögenhet skulle värderas till ett belopp som motsvarar 40 procent av beloppet enligt de grunder som iakttagits vid den förmögensbeskattning som verkställdes under året före

skattskyldighetens inträde. Den ovan avsedda skillnaden eller, om den är större än den del av den i 1 mom. 3 punkten avsedda arvs- och gåvoskatten som överstiger 850 euro, det sistnämnda beloppet, debiteras inte.

Vid tillämpningen av 2 mom. värderas jordbruksjord och den rättighet till samlad gårdsstöd inom ramen för GJP som samtidigt överläts för jordbruksjorden tillsammans till ett belopp som motsvarar 40 procent av värdet för jordbruksjorden vid förmögensbeskattning.

Denna lag träder i kraft den 200 .
Lagen tillämpas när skattskyldigheten har börjat sedan lagen har trätt i kraft.

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp hur reformen påverkar enskilda gårdar, regioner och produktionsinriktningar och i förekommande fall vidtar åtgärder för att undanröja missförhållandena med hjälp av nationella insatser i syfte att förhindra att

stödbortfallet resulterar i att gårdarnas inkomster och utvecklingsmöjligheter kommer i farozonen.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen också framöver i sina beslut om jordbruket och livsmedelssektorn i vårt land prioriterar åtgärder för att säkerställa tillgången till inhemska råvaror för

självförsörjningen av livsmedel och för industrin.

3. *Riksdagen förutsätter att ett av de viktigaste målen för Finlands ståndpunkter i Europeiska gemenskapens beslutsprocesser är att minska byråkratin inom jordbruksförvaltningen och att det avsätts resurser för de organisatoriska och personella kostnader som genomförandet av systemet med samlat gårdsstöd medför för att kostnaderna inte ska belasta stöden till jordbrukarna.*
4. *Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att jordbrukare som expanderar verksamheten eller byter produktionsinriktning inom ramen för*

gemenskapens regelverk garanteras lika möjligheter att få stödrättigheter som alla andra jordbrukare.

5. *Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att energiodling av rörflen och andra fleråriga växter ska behandlas som stödberättigade produktionsformer inom ramen för ekologisk odling med sedvanliga odlingsmetoder.*
6. *Riksdagen förutsätter att det utreds om rätten att överföra stödrättigheter inom ramen för systemet med samlat gårdsstöd kan få sådana konsekvenser för säkerhetsvärdena på redan inptecknade jordbruksfastigheter att säkerheterna eventuellt inte räcker till.*

Helsingfors den 16 juni 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Sirkka-Liisa Anttila /cent
vordf. Harry Wallin /sd
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kauppila /vänst
Esko Kiviranta /cent
Katri Komi /cent
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Jari Leppä /cent
Minna Lintonen /sd
Eero Lämsä /cent
Reijo Paajanen /saml
Erkki Pulliainen /gröna
Pekka Vilkuna /cent
Lasse Virén /saml
ers. Susanna Haapoja /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

RESERVATION 1

Motivering

Jag föreslog att utskottet skulle ta in ett sådant uttalande i betänkandet att uppgifterna om det invecklade systemet med gårdsspecifika stöd och stöd för enskilda jordbrukare ska föreskrivas vara offentliga på samma sätt som uppgifterna om övriga företagsstöd (*Reservationens förslag till uttalande*).

Jag motiverar mitt förslag med att gårdarna får betydande summor både nationellt och i gårdsstöd från EU varje år. Enligt uppskattning kommer omkring 55 000—60 000 gårdar i Finland att få jordbruksstöd kring 2010 (statsbudgeten för 2005, sid. 325).

Uppgifterna om hur mycket varje gård får i stöd är för tillfället inte offentliga. Systemet för jordbruksstöd är alltså inte genomskinligt trots att stöden i sista hand betalas med skattemedel, antingen som direkta nationella stöd till jordbruk och trädgårdsodling eller stöd som tar omvägen via EU. I övrigt är uppgifterna om företagsstöd nog offentliga i Finland.

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande om propositionen att det i fråga om att lämna ut registeruppgifter i 16 § inte räcker med en hänvisning till offentlighetslagen och personuppgiftslagen. Enligt 8 § 4 mom. i personuppgiftslagen gäller om rätten att få uppgifter ur myndigheternas personregister och om annat utlämnande av personuppgifter ur dessa vad som föreskrivs om offentlighet för myndighetshandlingar. Utskottet gör den bedömningen att uppgifterna i stödrättighetsregistret åtminstone delvis ska hållas hemliga enligt 24 § i offentlighetslagen. Det ser gärna att bl.a. denna punkt preciseras genom att utlämnande av uppgifter uttryckligen nämns i lagen (GrUU 25/2005 rd — RP 17/2005 rd).

Denna bristande insyn hindrar en offentlig diskussion om hur gårdsstöden bör styras till olika områden, produktionsinriktningar och gårdar av olika storlek. Bara de som är insatta i systemet har tillräckliga baskunskaper för att kunna

formulera en ståndpunkt. Bristen på insyn hindrar också i ett bredare sammanhang en rationell samhällsdebatt om Finlands jordbrukspolitik i EU. Genom öppenhet kan systemet med jordbruksstöd göras allmänt accepterat och latent missförhållanden rättas till.

Enligt propositionens motivering kan totalt 557,3 miljoner euro betalas ut i direktstöd till produktionen 2006. Det samlade gårdsstödet utgör 552 miljoner euro av detta belopp, stödet för stärkelsepotatis (produktionsrelaterat stöd och ersättning till fabriken) 4,7 miljoner euro, stödet för proteingrödor 0,3 miljoner euro och stödet för energiväxter 0,2 miljoner euro. Av det samlade gårdsstödet har 2 procent (11 miljoner euro) avsatts för den nationella reserven i de kalkyler som anknyter till valet av gårdsstödsmodell. Det betyder att totalt 541 miljoner euro används till ordinarie gårdsstöd.

Som en jämförelse mellan stöd av olika storlek kan det framhållas att det nationella stödet för jordbruk och trädgårdsodling har uppskattats till 608 miljoner euro 2005. Samtliga nationella stöd för jordbruk och trädgårdsodling utgör i år 1 039,2 miljoner euro och samtliga nationella och EU-stöd tillsammans uppskattningsvis 1 868,6 miljoner euro (statsbudgeten för 2005, sid. 341).

Förslag

Jag föreslår

att lagförslagen i betänkandet godkänns i övrigt, men att följande uttalande godkänns.

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen kommer med förslag till riksdagen om nödvändiga ändringar i lagen om landsbygdsnäringsregistret och lagen om offentlighet i myndigheternas verk-

samhet för att uppgifterna om gårdsspecifika stöd och stöd för enskilda jordbrukare i det invecklade och svårtydda

systemet för jordbruksstöd ska vara offentliga på samma sätt som uppgifterna om övriga näringsstöd.

Helsingfors den 16 juni 2005

Matti Kauppila /vänst

RESERVATION 2

Motivering

Ett av de viktigaste målen med EU:s gemensamma jordbrukspolitik är att öka produktiviteten. År 2003 enades EU om en jordbruksreform med ett nytt stödsystem, direktstöd som helt och hållet finansieras av EU. Systemet med samlat gårdsstöd är ett av de viktigaste elementen i reformen. Reformen tog sikte på att förbättra konkurrenskraften inom jordbruket både på den inre och på den globala marknaden och att förenkla jordbrukspolitiken. Men genom proposition RP 17/2005 rd med förslag till verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd kan målen att behålla och förbättra konkurrenskraften och förenkla systemet inte uppnås. Tvärtom hotar det komplicerade och byråkratiska systemet att försämra konkurrenskraften inom vårt jordbruk och leder till att jordbrukarna upphör med sin verksamhet.

Det är oklart om den föreslagna reformen har önskade effekter. Dessutom strider den mot målen för jordbrukspolitiken både i vårt land och i EU. Det mest frapperande just nu är ändå att lagförslaget inte uppfyller kraven på god lagstiftning eller överensstämmer med andan i grundlagen. I sitt utlåtande lyfter grundlagsutskottet fram flera problematiska punkter i propositionen gällande lantbruksproducenternas näringsfrihet och egendomsskydd samt normgivningsbemyndigandena för regeringen.

Vidare bör det noteras att kalkylerna för spannmålsproduktionen baserar sig på läget 2003. Sedan 2004 har vi haft en förhöjning av stödet för sädestorkning per hektar odlad mark och i den föreslagna stödmodellen införlivas torkningsstödet i det samlade gårdsstödet. Ersättningen för sädestorkning har explicit varit en produktionsspecifik stödform. När stödet försvinner minskar jordbrukarnas arbetsmotivation ännu mer. Vi får inte glömma att stödet för sädestorkning är skraddarsytt för våra särskilda naturförhållanden och att det totala beloppet

uppgår till 84 miljoner euro. År 2004 uppgick stödet till totalt 17 miljoner euro, vilket inte framkommer av kalkylerna i propositionen. När stödet för sädestorkning införlivas i det enhetliga stödet förlorar vi ett element som har både kompletterat och motiverat produktionen. Dessutom kan det vara svårt att förklara varför Finland fortfarande måste få ett särskilt stöd för sädestorkning om man kan få de andra stöden utan att odla spannmål.

I propositionen får statsrådet en rad normgivningsbemyndiganden som måste bedömas med avseende på 80 § 1 mom. i grundlagen. Som lagförslaget ser ut nu uppfyller det inte kraven på noggrann avgränsning, tydlighet och exakthet. Dessutom uppfyller förslaget inte särskilt väl kraven i 80 § i grundlagen. Statsrådets exceptionellt omfattande normgivningsbefogenheter griper in i saker som påverkar grunderna för många jordbrukares näring, inkomster och rättigheter och skyldigheter. Utskottet tar inte hänsyn till grundlagsutskottets anmärkningar till punkter som är problematiska med hänsyn till 80 § i grundlagen och lagstiftningen är därför varken högkvalitativ eller tillräckligt informativ för medborgarna.

Sammantaget sett lägger grundlagsutskottet fram mycket viktiga synpunkter som har att göra med lantbruksproducenterna och deras rättssäkerhet, men jord- och skogsbruksutskottet tar inte hänsyn till dem på behörigt sätt i betänkandet. En utskottsmajoritet enas om ett betänkande som bara nämner dessa allvarliga aspekter eller i vissa fall helt och hållet negligerar dem.

Om riksdagen godkänner jord- och skogsbruksutskottets betänkande om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd ger den samtidigt regeringen exceptionellt stora normgivningsbemyndiganden som regeringen framöver kan utnyttja till att styra jordbrukspolitiken utan att höra riksdagen.

Förslag

Med hänvisning till det ovanstående föreslår vi

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 16 juni 2005

Pertti Hemmilä /saml
Matti Kauppila /vänst

Reijo Paajanen /saml
Lasse Virén /saml